Amintiri despre pescuit

NU SÎNT AHTIAT DUPĂ PEȘTE. Dar pentru frumusețea pașnică a îndeletnicirii am practicat aproape toate soiurile de pescuit, oriunde m-au purtat întîmplarea și slujba mea de medic.

Pretutindeni, de la pîraiele Carpaților pînă-n noianele Dunării și bugazurile Mării, mi-am azvîrlit undița și mi-am înmuiat volocul.

Numai în paradisul Deltei n-am ajuns.

Întîia oară am vînat păstrăvul în Jii, cînd apele nu-i erau încă negre de spălătura cărbunilor de la Petroșani. Înțepeneam ceasuri întregi pe malurile înguste, în mîini cu o undiță tăiată dintr-o mladă și cu cîrligul dintr-un bold îndoit.

L-am prigonit și mai aprig în Isvarna Gorjului, cu ape care nu îngheață iarna.

Bietul păstrăv! L-am fugărit uneori ca pe o vietate de uscat în vadurile Dîmboviței.

Aveam un agent sanitar iscusit, care-mi da de veste îndată ce un păstrăv mai mărișor scăpa din defileul Stoienești, jos, spre Gemenea. Atunci ne dezbrăcam pînă la brîu și începeam goana după el. Îl descopeream în vadurile mai scăzute, unde-l urmăream cu îndîrjire pînă-n bulboanele adînci în care-l pierdeam. Dar nu ne lăsam. Îl scormoneam curînd, și de-acolo, bătînd apa cu bețe și prăjini, urcam așa după el cîte o jumătate de zi, pînă îl încolțeam sub un bolovan ori într-o scobitură, unde, obosit de atîta alergătură și zbătaie, se pitise speriat. Acolo îl înhăța mîna fulgeratecă, așijderi unui cioc de cormoran, a sanitarului.

Mai tîrziu l-am pescuit tacticos, cu undiță perfecționată și muscă artificială, la două mii de metri înălțime, în apele de gheață ale Galeșului și Bucurei.

De dimineața și pînă-n amurg luminile și umbrele munților dimprejur se schimbau, înmuiate în undele cu mișună de păstrăvi adînci. Alaiuri întregi de

păstrăvi mari și mici dau ocol mai ales după-amiază, înconjurînd iezerul aproape de maluri ca într-un ritual. Ici-colo, cîte unul zvîcnea pe neașteptate, săltînd de cîteva șchioape afară, după musculițe, ca să cază numaidecît înapoi cu un plescăit ce ne trezea aproape cu spaimă din așteptare.

Uneori sălbăticiunile viclene nu mai dau la momeală de tîrg. Atunci schimbam nada. Puneam cărăbeți, un soi de larve de cărăbuși, pe care le găseam în maluri. Sau aninam în cîrlige cosași grași, ce ne săreau de sub picioare împroșcați în toate părțile cînd călcam poienile.

Dar nu mîncam cu siguranță păstrăvi decît cînd vestita Maria Magdalena, gazda ohavnică a Retezatului, se îndura să ni-i aducă. Pleca de la casa de adăpost singură, era taina ei, și în cel mult două ceasuri era înapoi, cu traista plină. Se vorbea de vrăjitorie. Eu cred că își avea anume cotloane, adevărate crescătorii de păstrăvi, unde-i prindea după voie.

Am avut noroc și de lostrițe bucălate, acești pești străvechi, aproape fabuloși, neam de al păstrăvilor. Ele s-au prins ca niște minuni în undițele noastre întinse în Bistrița Bicazului. Una a cîntărit aproape șase kilograme. Acum lostrița e pe cale să piară și din apele muntoase ale Moldovei, singurele care-i mai păstrează sămînța și legendele.

*

După ce mi-am făcut stagiul la munte, am descălecat doftor de plasă în regiunea muscelelor. Aici am găsit meșteșugul pescuitului căzut și schimonosit: nu se mai aflau pescari, sau nu fuseseră niciodată. Oamenii se mulțumeau cu pește sărat adus în butoaie de la tîrg. Pentru cel viu se pricepeau numai să arunce dinamită în bulboanele rîurilor, unde se strîngea peștele aproape stîrpit. Pe atunci nu erau legi și opreliști care să-l apere.

După ce zbucnea detunătura și apele speriate țîșneau de un stînjen, începeau să iasă la față cu burțile în sus tot soiul de pești mari și mici, cu bășicile lăuntrice plesnite și urechile podidite de sînge. Pradă ușoară și fără nici o bătaie de cap.

Ați tras vreodată cu pușca în pește? Mi-aduc aminte cum pe un lac încopciat între măgurile plășii împușcam știucile cu carabina.

Dimineața pînă după răsăritul soarelui cîrduri de pești mărunți ieșeau după musculițe și se zbenguiau în razele calde. Știucile hrăpărețe se țineau după ei. Pîndeam clipa prielnică și le luam la ochi cînd se întorceau spre noi de-a latul. Lovitura împușcăturii zvîrlea știuca spre mijlocul lacului. Dar dacă era ucisă, încetul cu încetul plescăitul molcom al apelor o aducea la mal, unde o trăgeam cu prăjina. Era un fel mai cinstit de a mînca pește decît vînat cu dinamită.

Prin locurile astea de dîmburi, unii proprietari aveau heleșteie în fundul ogrăzilor, dar nu se osteneau să le îngrijească, nici să le prăsească măcar cu pești

buni. Lăsate la voia întîmplării, ele se potmoleau și se umpleau de broaște și raci negricioși.

Dar cel mai cumplit păcat împotriva pescuitului îl săvîrșeau zvîrlind în apele curgătoare și în lacuri gogoși de pește, făcute cu sucuri veninoase. Am văzut-o și pe asta: întregi sau sfărîmate și amestecate cu mămăligă, boabele otrăvitoare cumpărate de la tîrg erau puse în anumite locuri ale rîului. Bieții pești care gustau din ele începeau să plutească deasupra, amorțiți, și se duceau pe apă la vale, unde erau adunați fără nici o împotrivire, cu mîna.

*

Apoi poruncile stăpînirii m-au mutat pe alte meleaguri, la șesul cu noi chipuri de pești. Aici am ajutat pescarilor din Greaca să tragă năvoadele cu crapi cît viteii și să-și puie pripoanele în cîrlige. De multe ori dihăniile se smulgeau din fier și se duceau cu pripon cu tot. Răsturnată din lotci, sumedenia de pești se zbătea pe țărmuri, ca să fie încărcată în căruțe.

Apoi apele rămîneau singuratice și liniștite.

Cînd limpezișurile i le împînzea ușor fumuriul serii împunse de luceafăr, lacul și malurile plantate cu vii luau o înfățișare și o pace ca Ghenezaretul Evangheliei. Afară de plaga cea mare a țînțarilor, mai sîngeroși ca vampirii.

Aici am mîncat întîia oară crap la proțap – carnea cea mai gustoasă din lume – și ciorbă pescărească în zeama căreia trei rînduri de pește își dospiseră bunătatea.

În bălțile Dunării am deprins meșteșugul vîrșelor și cum se așază cotețele, înfipte sub apa însemnată din loc în loc cu cîte un băț care iese afară, întocmai ca degetul unui înecat. Dascăl mi-a fost un băietan ofticos pe care-l îngrijeam. Îl chema Coteț, după numele bunicului, un vestit hoț dunărean. Neamul, odinioară voinic și prădalnic, se stingea acum cu această ultimă mlădiță firavă.

Și totuși băiatul nu se lăsa. Se tîra cum putea pînă la cotețe și la vîrși, pe care le întorcea cu fundul plin de argintul-viu al întregii semințiide pești ai bălții, lini, plătici, șalăi, cleni și bibani, învrîstați cu somotei, crapi, știuci și cîte un țipar.

Pe urmă am zvîrlit alături de pescarii cei mari cu vătafi mreji și năvoade uriașe purtate de zeci de oameni prin care prefiram apele Dunării și cerneam peștii adîncurilor. Aici, la gura Argeșului, am prins la cîrlige, cu momeli de hoit, somnii hulpavi, leviatanii apelor noastre, care, după spusa lumii, înhață copii de la scaldă. În pîntecul spintecat al acestor dihănii s-ar găsi deseori cîte o mînă sau alt mădular din prada înghițită.

Bucuria cea mare era cînd, primăvara, Dunărea umflată spărgea zăgazurile și năboia cu puhoaie de pește în bălți. Atunci nu mai contenea pescuitul și se umplea lumea de pește: ajungea să ai o luntre și o mreajă.

Una din cele mai originale privelişti ale bălţilor este bătaia crapilor, în aprilie şi mai, cînd crăpoaicele îşi leapădă ouăle. Atunci crapii ies de la adîncurile reci din mijlocul lacului şi se îndreaptă vijelioşi către apele calde de la mal, unde-i aşteaptă icrele nefecundate. Li se văd numai crestele spinărilor tăind ca nişte dungi de oţel undele. În drum spre ţărm, ei întîlnesc peştoaicele cu care fac un fel de joc, o hîrjoană erotică, apropieri, ciocniri, frecări, ceea ce-i aprinde şi mai mult. Ajunşi la cîţiva paşi de mal, crapii deodată se opintesc şi se saltă afară din apă, cu pîntecele în sus, dintr-o smucitură care le apasă şi le suge burta, făcînd să ţîşnească din ei sămînţa lăptoasă ce albeşte apa.

Această sămînţă caută setoasă ouăle depuse de femele şi le rodniceşte... Multe cad pradă lăcomiei broaştelor, mari gurmande de icre.

În tot timpul acestui neînchipuit balet al apelor, crapii sînt atît de îmbătaţi de iubire, că nu mai văd, nu mai aud, sînt numai ai fericirii reproducerii. Oamenii îi pot lovi cu ciomege, cu lopeţi, şi-i ucid cu înlesnire.

Mai tîrziu, într-un sat ghemuit în coturile Dunării, m-am întovărăşit cu popa, cel mai iscusit vînător de cegi din tot lungul fluviului.

Era un ins sfrijit şi pirpiriu, cu o bărbuţă argintie de ţap şi cîteva degete de la mîini mîncate de lepră, lepră adevărată. Dar se pricepea la meşteşugul setcilor ca nimeni altul. Din pricina asta am închis ochii şi am îngăduit ca lumea să-i sărute mai departe mîinile betege. De altfel, boala se oprise sau înainta foarte încet, poate şi din pricină că-şi bălăcea toată ziua bonturile cu oase viermănoşite în apele tulburi şi încărcate cu mîluri.

Popa ştia totul despre cegi: întreaga viaţă, gusturile şi apucăturile lor, de cînd se zămisleau în bobul icrelor pînă cădeau în cîngile lui, totul în legătură cu fiecare ceas al zilei sau al nopţii, cu lunile şi cu anotimpurile.

Aşa am aflat că cegile se trag şi se ţin mai cu osebire la malurile pietroase, de granit sau de calcar, unde le prieşte şi unde sfinţia-sa aşeza setca de-a curmezişul cursului. Era un odgon tare, întins între doi ţăruşi înfipţi în apă sau prins între două bărci. De el atîrnau cîngile ascuţite ale cîrligelor cu nade gustoase. Pentru ca funia să nu cadă la fund de greutatea fierului, se legau de ea cîteva tivgi care o făceau să plutească între două ape. Viezuros şi fără astîmpăr, prichindelul intra şi ieşea din tainiţele Dunării, răscolind ca un cobold al apelor cu tot soiul de unelte măruntaiele fluviului.

Niciodată setcile popii Gavrilă n-au dat greş, cel puţin cît am pescuit împreună.

*

Într-o vară am făcut cîteva săptămîni pe scafandrierul, fără aparat... Mă aşezasem pentru campania antimalarică pe malul unei bălţi bîntuite de friguri. Mi se ura sugînd în locul ţînţarilor, de cîteva ori pe zi, cu acul, sîngele oamenilor,

pentru cercetările mele. Mă împrietenisem cu toţi copiii satului, cu care mergeam la scaldă. Cu acest prilej ne dădeam la cel mai simplu pescuit. Cîţiva din băietani se lăsau la fund şi scormoneau adînc cu piciorul nomolul în care crapii, fugind de căldură, se îngropau de tot. Din cînd în cînd, cercetaşii ieşeau, scuturînd din cap, ca să răsufle. Cînd cufundătorul simţea cu talpa creasta ascuţită a spinării de peşte, scotea o mînă şi da de veste. Ne asvîrleam atuncea toţi cu capetele în jos şi, bîjbîind pe fundul năclăios, cotrobăiam cu mîinile locul arătat, de unde unul din noi se ivea biruitor cu prada, şiroind el însuşi, ca un drac, de nomol. Crapii prinşi îi păstram vii în giuvelnic, un coş de reţea întinsă pe cercuri, cufundat tot timpul în apă.

*

Strămutat din loc în loc pe acele meleaguri dunărene, am ajuns în gazdă la o văduvă tinerică de pescar bogat.

Era o femeie uimitoare.

Zvîrlea prostovolul în baltă cu măiestria cu care cowboy-ii argentinieni aruncă laţul şi prind nu caii sălbatici, ci, cum am citit, potîrnichile şi prepeliţele din preerie. Era vestită pentru asta în toată latura bălţilor.

Atunci am admirat adevărata artă cu care se mînuieşte dificila unealtă: o reţea, o mreajă de sfoară, ca un sac, ţinut de o frînghie lungă. Dar e astfel ticluit, că atunci cînd îl arunci el se umflă şi se deschide ca o paraşută, de marginile căreia atîrnă de jur împrejur, ca nişte ciucuri, un şir de ghiulele mici de plumb... Umbrela stă deschisă o clipă deasupra apei, apoi greutăţile o trag la fund. Îndată ce umbrela s-a cufundat, pescarul trage de o altă sfoară, pe care o ţine în stînga – în dreapta păstrează funia cu care a azvîrlit prostovolul – trage de o altă sfoară care închide punga şi o preface iar în sac. În această mişcare de strîngere, umbrela adună în capcană tot peştele aflat sub cuprinsul ei.

Gazda mea făcea din azvîrlitul prostovolului numai un fel de sport, o fanfaronadă. Ea nu şi-ar fi stricat pielea ei albă pentru nimic în lume şi nu ieşea la pescuit decît dimineaţa ori seara, cînd nu ardea soarele. Peştele i-l scoteau şi i-l cărau acasă slugile şi admiratorii, de care avea cu duiumul.

Mărturisesc, am biruit-o cu greu şi cu multe vicleşuguri. O pîndisem... odată cînd se scălda. Era o înotătoare nemaipomenită. Cînd ne îndrăgisem, tăiam amîndoi curmeziş şuvoaiele Dunării. Abia mă ţineam de ea. Se lungea mlădioasă în străveziul undelor, aidoma unui somn mlădios sau unei sirene.

Cînd ieşea, mirosind crud a umed şi a proaspăt, şi-şi trăgea cămaşa de borangic peste trupul pietros, cu umerii poleiţi, sînii înalţi, sus, pe carena pieptului ieşit înainte, şi pîntecele uşor bombat, ca o platoşă, coapsele trufaşe, mi se năzărea că a coborît de pe soclul ei statuia Victoriei de la Samotrace... Neam de grecoaică

din insule, corcită cu sînge ardelenesc, pescărița mea era de o armonie și o frumusețe care ar fi făcut gloria unui sculptor destoinic s-o dăltuiască în marmoră.

Puțin a lipsit să nu rămîn acolo, pescar, legat de zeița bălților toată viața. Cum am scăpat din mrejele ei nu știu... De la o vreme, începuse să-mi fie frică. Prea își arunca brațele asupra mea, asemenea prostovolului. Avea apoi un ușor rîs, care-mi amintea de rînchezatul unei iepe cînd își chema mînzul. Și o strungăreață destul de neliniștitoare, care spunea multe.

Dar toate n-ar fi avut nici o putere dacă aspre porunci telegrafice nu m-ar fi smuls cu sila din cîngile ei, zvîrlindu-mă iar pe alte meleaguri... Șefii, îngrijorați, se hotărîseră să mă mîntuiască cu orice chip. Dar multă vreme au spînzurat în cîrligele pescăriței bucăți din inima mea.

Am aflat tîrziu sfîrșitul ei tragic. Vădana, jinduită de un flăcău îndrăzneț de care-și bătea joc, fusese încolțită de el cînd ieșise cu luntrea. Îndrăgostitul a sărit din lotca lui în a femeii și tăbărît s-o răpească și s-o treacă în Bulgaria. Ea s-a luptat voinicește. Luntrea s-a răsturnat și amîndoi s-au înecat în Dunăre. I-au găsit încleștați unul de altul.

*

Marea am văzut-o mai tîrziu și numai ca musafir trecător. Eram om matur cînd am trecut întîia oară podul de la Cernavodă. Cu uimire de copil am privit de la Palas namila albastră a mării urcînd pînă-n cer. Abia m-am putut dumiri că dealul siniliu de la orizont era de apă, nu de pămînt.

Am pescuit și în Pontul Euxin: scrumbii albastre prinse cu năvoadele sub falezele romantice ale Dobrogei și fripte acolo pe loc pe grătare care nu se curățaseră de zeci de ani, așa că mustul și mireasma peștilor pătrunseseră fierul potmolit de untura vremilor. Și nu-mi venea să cred că țîrii slabi ca niște surcele sînt aceleași scrumbii de grăsimea cărora ne desfătam.

La Constanța am prins chefali și guvizi cu undița, purtat în barca lui Ali.

În alte părți ale mării am ținut calea bancurilor de scrumbii în călătorie spre Istanbul și am cercetat năvoadele sparte de delfini impetuoși.

Năvodarii se băteau cu pumnii în cap și jurau răzbunare delfinilor, care dau astfel drumul peștilor prinși, pricinuind pagube uriașe. Dar monștrii, ca să le facă parcă în ciudă, treceau de-a lungul țărmurilor, dîndu-se peste cap în tumbe, cum dam cînd eram copil ocol ogrăzii de-a rostogolul făcînd roata-n mîini.

În unele mreji găseam hidoase pisici de mare cu cap de motan și coadă de mîță, fiare nesătule, deși doldora de peștele mîncat de-a gata din năvodul în care pătrundeau.

M-am minunat de vicleșugul simplu cu care se prind lufarii durdulii, cei mai gustoși din peștii mării. Pescarii luau pene de curcani din care pliveau smocuri

de firișoare. Aceste bucățele mici de fulgi erau legate de vreo douăzeci de cîrlige înșirate pe o sfoară lungă, cu o ghiulea de plumb la capăt. Înainte de apusul soarelui, cînd lufarii ieșeau la vînătoare de hamsii, urcam în barcă și ne luam după ei. Cunoșteam locul unde se află și încotro se îndreaptă după miriadele de peștișori infimi, cît niște gîngănii, care se ridicau din mare și zburau la fața apei, cu un sfîrîit de stol de lăcuste stîrnit într-o fineață. Erau hamsiile, urmărite de lufarii prigonitori, care goneau înapoia lor.

Vîsleam într-acolo și slobozeam în mare ghiuleaua împodobită cu pene de curcă. Lufarii, crezînd că fulgii sub care pîndeau cîrligele sînt hamsiile, le îmbucau cu lăcomie. E drept că, înmuiate în apă, nadele semănau aidoma cu fîțișoarele hamsiilor. Cînd turcul trăgea sfoara scotea atîrnați de ea zeci de lufari dintr-o dată, pe care-i desprindea repede, ca să arunce iar și iar ghiuleaua. Și vînatul nu contenea decît tîrziu, cînd cerurile deasupra mării se închideau încet, cu părere de rău parcă.

Am scos de asemenea midii și scoici din valvele cărora cădeau grăuncioarele de mărgăritar, fără nici un preț, umplînd nisipul plăjilor.

*

Dar cele mai frumoase amintiri le-am strîns de pe malurile Buzăului, unde m-am născut și am crescut. Încă de copil plecam cu tărbucul, o bucată pătrată de plasă prinsă într-o cruce de lemn, cu colțurile ridicate și înfipte într-o prăjină lungă. Căutam sub malul rîului un loc unde socoteam că trag peștii. De obicei coada unui vîrtej, acolo unde apele, după ce s-au învolburat în ochiuri adînci, se potolesc într-un liman. Cufundam lin capcana tărbucului cu un boț de mămăligă în ea și așteptam. Din timp în timp o scoteam binișor, ridicînd-o de coada prăjinii.

În rețeaua picurînd argint se zbătea o mreană alburie și cîteva zvîrlugi neastîmpărate, cu ghimpi în urechi, pe care și-i înfigea în degetele mele. Rareori prindeam un crăpcean ori un clean mai mărișor. Prada o treceam, cu grijă, într-o groapă scobită în nisip și plină cu apă, care ținea peștii vii. Apoi vîram tărbucul – halăul, cum i se spune în alte părți – la loc și iar așteptam. Așa pînă-n amiaza mare, cînd foamea mă gonea acasă.

În sat nu erau pescari de meserie. Dar toți pescuiau cînd venea Buzăul mare. Pe atunci ploua parcă mai des și mai mult... Cînd norii se rupeau pe munții albaștri din fundul văii, de unde rîul cobora ca un balaur mînios, apele se umpleau și se făceau ca un terci în urma undei, ce trecea tunînd. Atunci peștii, amețiți de izbitura viiturei neașteptate, loviți de butuci și de bolovanii rostogoliți de șihoaie, sufocați de nămolul răscolit de iureș, fugeau la margini ca să scape și să răsufle.